

Львівський державний університет фізичної культури

Кафедра хореографії та мистецтвознавства

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

Лекція для студентів III курсу ФПО спеціальності 024 Хореографія
з дисципліни «ТіМ викладання бального танцю»

**Розробив: доцент,
канд..наук з фіз. вих. Осадців Т.П.**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні кафедри
хореографії та мистецтвознавства
Протокол № 1 від «31» серпня 2018 р.
Зав. кафедри: проф., к. п. н. _____ Сосіна В. Ю.

Львів 2018

ПЛАН

1. Виникнення та розвиток бальних танців.
2. Європейська програма танців.
3. Латиноамериканська програма танців.
4. Сучасна історія спортивних танців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Осадців Т.П. Історія розвитку спортивних танців.Зб.наук.статей ЛДФК.Львів, 1999р. С.45-48.
2. Осадців Т.П. Спортивні танці. Навч. посіб. – Л.: ЗУКЦ, 2001. – 340 с.
3. Стриганова В.М., Уральская В.И. Современный бальный танец // «Просвещение», М., 1978. – 430 с.
4. Беликова А.Н. Современные бальные танцы // «Советская Россия», М.,1981 – 110 с.

Історія розвитку бальних танців тісно пов'язана з історією нашого суспільства. Зміни, що відбувались в економічній, соціальній, політичній сфері життя, рівень загальної культури суспільства знаходять своє відображення в художній творчості народу, а відповідно, й у бальній хореографії. Безперечно, що до створення та розвитку бальних танців долучило свою фантазію і талант не одне покоління талановитих хореографів, музикантів, виконавців та педагогів. Таким чином, бальний танець як один із видів хореографічного мистецтва є специфічною формою відображення історичної дійсності.

Бальний танець як історичне явище своїми коренями сягає в побутові форми народного танцю. На певному етапі розколу суспільства на класи появились салонні, або бальні танці. В їхню основу лягли побутові народні танці, які видозмінювались під впливом норм етикету та устрою життя привілейованих верств суспільства (наприклад: селянський бранль – і салонні басданси; народний контрданс – і салонні лансьє і т.д.).

Перші танцювальні канони та світські танці виникають у XII ст., в епоху середньовічного Ренесансу – розквіту замкової рицарської культури.

Перші елементи танців-променадів, танцювальної ходи включаються у напівцерковні – напівсвітські процесії, вуличні балети, популярні на півдні Франції, величезні за масштабом і складні за постановкою.

У XIII-XIV ст. під час численних театралізованих свят викристалізовувалися виразні засоби і майбутніх балетів, і майбутніх бальних танців. Зі сценок з сюжетами в народному характері, що розігруються бродячими акторами під час трапез між зміною страв, пізніше виникнуть розгорнуті пантоміми. Поряд з ними продовжують розвиватися світські танці-ходи, танці-променади.

До наших днів збереглися лише назви цих танців. Перші теоретичні описи їх були зроблені в XVI ст. Так, наприклад, знаменитий французький теоретик Туано Арбо в книзі «Орхезографія», описуючи різні види танців XVI ст., приділяє велику увагу бранлю як одному з видів стародавньої та улюбленої розваги. Цей найулюбленіший народний танець, значно стилізований в аристократичних салонах, став однією з перших форм бального танцю і відіграв велику роль у розвитку бальної хореографії. Величезною популярністю користувалася павана. Її виконували з канделябрами або смолоскипами в руках. Паваною відкривалися бали, вона ставала центром весільних церемоній.

До XVI ст. бальні танці виконувалися під музичний супровід невеликого оркестру: 4 корнети, тромбон, 2-3 віоли. Не відрізняючись багатим арсеналом рухів, вони поєднували в собі пантомімні сценки та різноманітні танцювальні малюнки. Такі танці відносились до групи басдансів (низьких танців).

З піднесенням міст, виникненням університетів відкривається нова сторінка мистецтва середньовіччя. У цей період остаточно відшліфовуються і танцювальні виразні засоби. На зміну басдансам приходять менует і ригодон, основні форми яких запозичуються з народних танців. У танцях з'являються

легкі стрибки і повороти, їх характеризують більш швидкий темп і витонченість поз. Типовим прикладом такого виду танців є романеска. До кінця XVII ст. у Франції, Англії та Німеччині починають танцювати контрданс, дещо чинний і строго симетричний салонний танець, запозичений з танців англійських селян.

Поступове ускладнення танцювальної лексики і композицій, канонізація фігур і поз призвели до необхідності тривалий час опановувати танцювальне мистецтво. Так, у XVII ст. з'являються підручники з танців. Педагоги і танцмейстери для виконання на балах все частіше обирають та відшліфовують народні масові танці, живі та винахідливі по малюнку. У танцювальні зали потрапляють польський народний танець, жвавий і граціозно-грайливий екосез, танець шотландського походження, гавот і багато інших. У короткий час ці танці стають модними в усіх країнах Європи.

Найскладнішими танцями були менует, який почали танцювати у швидкому темпі, і гавот. Останній, відрізнявся від «швидкого» менуету великою кількістю дрібних стрибків і вихилянь, виконання яких вимагало особливого тренування.

У середині XVIII ст. парні танці поступаються місцем масовим. Особливо рухливими були танці, що з'явилися після французької революції.

Незліченні святкування цього часу супроводжувалися великою кількістю танців і пісень, що увійшли в побут народу. Перевага віддавалася контрдансу, в якому брала участь велика кількість танцівників. Виконавці ставали в лінію один проти одного і придумували все нові і нові фігури. Часто контрданс перетворювався у танець-гру.

Танцювали і під музику «Марсельези», співали куплети і танцювали карманьйолу і т.д. Радісні, енергійні танці французьких повстанців захоплювали і об'єднували всіх своїм запальним ритмом.

Так складні етикетні танці змінили танцювальні форми, доступні широким верствам суспільства. Особливою любов'ю користувалася фарандола. Її танцювали всі жителі вулиць. Взятись за руки, вони слідували за ведучим, який «виписував» химерні фігури: струмочки, змійки, равлики, мости. Фарандола також супроводжувалася мелодіями улюблених бойових пісень.

XIX століття – час масових бальних танців. Все більше входять у моду бали та маскаради. У них бере участь не тільки знать, а й міське населення.

Провідне місце в XIX ст. належить вальсу. Проникнення вальсу на бали йшло поступово. Відомо, що обертальні рухи в танцях з'явилися задовго до народження спеціальної вальсової музики. Слово ж «вальс» увійшло до вжитку вже у XVIII ст. Це очевидно з назв танців «вальдан», «поечен», що означає «крутитися», «ковзати». Серед старих пісеньок Німеччини та Австрії знайдеться багато таких, які співалися в ритмі вальсу. Під їх нехитру мелодію танцювали дреер, лендлер, ленчор (ймовірно, саме з цієї групи танців вийшов вальс). Народне походження вальсу безперечне.

Поява вальсу відповідала новим нормам суспільного життя. Це був легкий, невимушений танець, що давав більшу можливість імпровізації, тому він і полюбився широким колам міського населення, яким був чужий

придворний етикет. Але довгий час церква і світські власті забороняли виконання навіть найелементарніших фігур вальсу: в близькості танцюючих, в поєднанні рук вони вбачали аморальність. Вальс дозволялося виконувати лише на весіллях.

Народився і розцвів вальс у Відні, але в різних країнах цей «король» танців набував тих чи інших національних рис. Так з'явився англійський вальс, угорський вальс, вальс-мазурка і т. п. Дуже поширений був вальс утрьох – альман і вальс у два па, який часто називали російським. Виникли танці, куди вальс входив як необхідна частина танцю. Наприклад, па де труа складався з менуету, мазурки і вальсу.

Широке поширення танців призвело до організації спеціальних танцювальних класів, де вчителі-професіонали навчали бального танцю, створювали нові його композиції. Особливо високо цінувалися викладачі-французи, адже саме їхня батьківщина вважалася законодавицею бальних танців, диктувала всьому світу манеру їх виконання. Поступово першість Франції стали перехоплювати Австрія, а потім і Росія.

До ХХ ст. все активніше питаннями канонізації бальної хореографії займаються в Англії. Мабуть, ніколи раніше так не відчувалась зміна стилю, темпу ритму, поява все нових бальних танців. До танців європейського стандарту приєдналися нові, «вихідці» з Північної та Латинської Америки. Для ХХ ст. характерне тяжіння до танців імпровізаційного характеру. Далеко не всі танці, народжені цим бурхливим часом, утвердились надовго. Навіть такі модні в свій час танці як тустеп, шиммі, бугі-вугі, твіст, чарльстон існували недовго. Проте, в ХХ ст. зберігається стійкий інтерес до танців більш раннього походження. Вальс, квікстеп, полька живуть по нинішній день, розвиваючись та пропонуючи для виконання все нові форми. Вони складають предмет вивчення та широкого виконання поряд з такими танцями ХХ ст., як танго, фокстрот, самба, ча-ча-ча, румба та ін.

Останні десятиліття характеризуються появою танців підвищеної ритмічності. Їх часто так і називають – «ритмічні танці». Своєю спортивністю, близькістю до рухливого сучасного способу життя вони захоплюють все більше молоді. Такі напрямки сучасної хореографії, як брейк-данс, хіп-хоп, електрик, сальса, мамба, данс-шоу та ін. вимагають від танцюристів доброї акробатичної, силової підготовки, вимагають ведення здорового способу життя, щоденних багатогодинних тренувань. Вони мають достатньо сталу хореографічну форму і можуть бути об'єднані під однією музично-хореографічною назвою «сучасні танці».

2.

До європейської програми танців відносяться 5 танців: повільний вальс; танго; віденський вальс; фокстрот; квікстеп.

Повільний Вальс. Музичний розмір: $\frac{3}{4}$. Темп 30 тактів на хвилину.

Рік появи: 1923-1924.

Попередниками повільного вальсу, якого в деяких країнах називають англійським вальсом, а в Англії коротко *waltz* – були віденський вальс і вальс бостон, який появився на початку ХХ століття у США.

Оскільки темп віденського вальсу був досить швидким, то незабаром композитори почали писати музику, яка була набагато повільніша. Від цієї музики розвинувся новий стиль вальсу, званого бостоном, з повільнішими поворотами, і довшим, ковзаючим рухом. Приблизно у 1874, в Англії, утворився дуже впливовий "Бостонський клуб" і почав з'являтися новий стиль танцю, англійський, названий надалі повільним вальсом. Проте, лише після 1922 цей танець стане настільки ж фешенебельним як танго. Дивно, але те що раніше пари танцювали у вальсі бостон дуже сильно відрізняється від того, що ми виконуємо зараз. Відразу після 1-ої Світової війни вальс нестримно змінюється. Танець створений на початку 1919 року як самостійний, проте всі принципи руху і особливо фігури були використані з повільного фокстроту. У 1921 було вирішено, що основний рух має бути: крок, крок, приставка. Коли в 1922 Віктор Сильвестр виграв першість, то Англійська програма вальсу складалася всього лише з правого повороту, лівого повороту і зміни напрямку. У 1926/1927 вальс був значно вдосконалений. Основний рух був змінений на: крок, крок убік, приставка. В результаті цього з'явилося більше можливостей для розвитку фігур. Вони були стандартизовані Імперським Товариством Вчителів Танцю (ISTD). Багато з цих фігур ми танцюємо до цього часу.

Повільний вальс – це свінговий, рухово-просторовий танець, який танцюється по лініях під кутом.

Танго. Музичний розмір: 2/4. Темп 32-33 такти на хвилину.

Рік появи: 1910.

Творців танго, так як і інших модних танців ритмічного стилю слід шукати серед африканських рабів, які привозили свої танці, пісні та ритми у Південну Америку з часів колонізації в XVI столітті. Аргентинський письменник Ерос Нікола Сірі, під час проведення надзвичайно глибоких досліджень, що стосуються походження танго, дійшов до висновку, що назва танцю походить від «тангано» - танцю африканських рабів.

Ще одна з версій танго – що це енергійний танець з категорії танців фламенко з Іспанії. З іспанським завоюванням Південної Америки танго разом з іншими народними іспанськими танцями було завезене з поселенцями до Аргентини. Один або обидва ці танці в Аргентині в нетрях Буенос-Айресу злилися з кубинським танцем *habanera*, утворивши танець, відомий як «мілонга».

Мілонга на початках була популярна в нижчих шарах Аргентинського суспільства, а на початку 20 століття почала привертати увагу і вищого світу. У Західній Європі перший пік популярності почався з виступу великої французької зірки мюзик-холу Містінгует у 1910 році. "Тангоманія", що почалася в Парижі, перекинулася до Лондона і Нью-Йорка і практично не затихала під час першої світової війни.

Проте дорога танго не була всипана трояндами. Було багато прихильників і не менше противників цього танцю. У 1913 році була видана книжка англійської вчительки танців Гладіс Бетті Грозієр під назвою *The tango and How to Dance It*, яка значною мірою спричинилась до ознайомлення шанувальників танців з основними кроками танго.

Першу спробу визначення теорії і танцювальної техніки танго було здійснено під час конференції, присвяченій танго, скликаній у Лондоні в 1922 році. В присутності близько 300 англійських вчителів танців, а також багатьох фахівців з цілого світу було продемонстровано декілька версій танго. Було узгоджено, що такт 2/4 відноситься як до танго, так і до мілонги, і що різниця між тими двома танцями знаходиться в ритмі, а не в такті. Також було встановлено, що темп танго повинен бути, близько 30 тактів за хвилину (тепер 32-33), що ноги в танці ставляться прямо (не назовні, як це відбувається в техніці класичного танцю), що крок вперед робиться зверху вниз на цілу стопу і т.д. З того часу розвиток танго проходив вже у швидкому темпі.

Віденський вальс. Музичний розмір: $\frac{3}{4}$. Темп 60 тактів на хвилину. Рік появи: 1775.

Походження вальсу приховане в далекому минулому. Однак беззаперечним є те, що вальс не появився раптово, і не є витвором одного покоління, а формувався на протязі довгого часу. Правдоподібно, вальс походить з леандлера, тобто з ще ранніх народних танців південної Німеччини. Ці танці відомі під загальною назвою *Deutsche* або *Teutsche*, що були поширеними вже у XIV столітті, а утворилися, мабуть, ще раніше. Один з них, названий *Noppaldei*, походить, приблизно з XII століття.

Згідно з Моско Карнера, відомим диригентом, письменником і популярним (особливо в 30-х роках XX століття) ведучим англійського радіо, вальс-це німецький танець. Він вважав, що не буде перебільшенням твердження, згідно з яким завдяки таким австрійським композиторам, як Шуберт, Ланнер і Штраус, вальс став символом Австрії, а точніше кажучи, її столиці – Відня (звідси і назва танцю – Віденський вальс).

Німецький вальс в Австрії мав більші можливості розвитку, ніж в Німеччині. У австрійському цісарському дворі народні пісні і танці завжди користувались великою популярністю. На балах-маскарадах, народних гуляннях, всі суспільні верстви із задоволенням танцювали вальс.

Вальс - це танець, який виконується під музику з трьома ударами в такті. Кожен такт починається з ударного рахунку, а закінчується менш виділенням, що створює великі труднощі для початківців, а для досвідченого танцюриста такий ритм створює чудові романтичні переливи. Історію танців на "три чверті" можна прослідити досить легко, оскільки більшість танців танцювалось і танцюється на два і чотири рахунки (все-таки ніг у нас дві), а танців на три рахунки не дуже багато.

У 1924 Імперське товариство вчителів танцю (the Imperial Society of Dancing-ISTD) вирішило стандартизувати танці, відомі у той час. Спеціальний відділ ISTD, комітет з бальних танців почав займатися цією важливою справою.

Всі танці з сучасної європейської програми були більш-менш детально описані, за винятком віденського вальсу, який був не дуже популярний в Англії.

Танцювальні форми віденського вальсу формувались дуже довго. Вальс танцювали на різноманітні способи. Ритмічний поділ кроків віденського вальсу не завжди був рівним. Ще до середини ХХ століття вальс виконували на танцювальних турнірах наступним чином: перший крок був повільним і тривав майже на протязі двох ударів, проте другий і третій кроки танцювались, як швидкі кроки на протязі третього удару. Цей спосіб поділу кроків віденського вальсу на швидкі та повільні часто спричиняв підстрибування вгору під час приставляння ніг. Це дещо суперечило романтичному плавному кружлянню і тому ритм кроків був змінений. Сьогодні на танцювальних турнірах віденський вальс танцюють в ритмі 180 ударів в хвилину (60 тактів), з обмеженою кількістю фігур (7 фігур), в рівному часовому поділі, в ритмі 1, 2, 3.

Повільний фокстрот. Музичний розмір:4/4. Темп 30 тактів на хвилину. Рік появи: 1913.

Як утворився фокстрот? Дехто стверджує, що творцем фокстроту був американець Гаррі Фокс, актор водевілю, і здається, що це твердження найблище до правди. У 1913 році Гаррі Фокс ввів на сцену театру, в якому працював, певну кількість «класичних кроків», які танцювали під музику rag-time. Цей вид кроків, не відомий до того часу, одержав назву «Fox`s Trot».

За іншою версією назва танцю походить з англійського виразу «fox trot», що означає крок лиса, або біг чи ходьба коня.

На початку фокстрот був досить повільним танцем, який не мав чітко встановлених правил. Танцюристи, особливо ті, хто жили і працювали в щораз більшому напруженні, вважали, що танець повинен давати певне розслаблення, а не створювати труднощі, тому вони ходили і бігали під фокстротну музику так, як хотіли. Перші музичні твори фокстроту раптово переривались наприкінці, тоді став модним музичний break. Танцюристи, раптово зупинені під час руху, згинали коліно ноги, на якій стояли, а іншу ногу підносили назад і трохи вгору. Фокстротна анархія не продовжувалась надто довго. На першій з трьох конференцій, які на багато десятиліть визначили форму сучасного бального танцю, ввели у фокстрот бічні кроки chasse і визначили ритм цих кроків: повільно, швидко, швидко; також стопи в танці почали ставити паралельно (до цього використовувалась виворотна позиція) і т.д.

Фокстрот дав самий суттєвий поштовх для розвитку всіх бальних танців. Комбінація швидких та повільних кроків створює велику кількість варіацій і приносить набагато більше задоволення, ніж танцювання всіх кроків в одному ритмі, на кожний рахунок (а до цього абсолютно всі танці виконувались в одному ритмі). Існує велика кількість різноманітних ритмічних поєднань кроків в фокстроті, він є найбільш важким танцем для вивчення через складний ритмічний характер руху. Велика кількість фігур з фокстроту було запозичено для повільного вальсу (а не навпаки, як багато хто вважає). Фокстрот сповістив появу нової ери в історії бальних танців і започаткував появу нової танцювальної техніки, що спирається на закони природного руху тіла.

Квікстеп. Музичний розмір: 4/4. Темп 50 тактів на хвилину. Рік появи: 1923. Квікстеп, як багато хто знає, це дійсно швидкий фокстрот. У 20-і роки багато оркестрів і джаз-банди почали виконувати фокстроти в швидкому темпі, переходячи від чинного дев'ятнадцятого століття до буйного ритму двадцятого. Ті, хто умів танцювати фокстрот, на балах, вечорах були постійно невдоволені тим, що якісь рухи неможливо танцювати, доводилося придумувати нові. Про ці проблеми писали багато популярних у той час газет. У програму танцювальних вечорів, щоб попередити любителів «справжнього» фокстроту, танець почали включати під назвою «quick-time-foxtrot», інколи «quick-time-steps» і, нарешті, коротко - «quickstep».

Роком народження квікстепу вважається 1923 рік, коли оркестр Поля Вайтмана виступав у Великобританії.

Сучасні рухи квікстепу, засновані колись на кроках фокстроту, сильно відрізняються від тих, які танцювали в 20-і роки минулого століття. Стрибки в просуванні і на місці, ланцюжки ходів та інші оригінальні рухи в парі - всі ці рухи, явно або не явно, сильно змінившись або просто безпосередньо потрапили в квікстеп з трьох танців - чарльстону, шиммі і black bottom.

Чарльстон родом з островів Кабо-Верде, назва танцю йде від порту Чарльстон, в якому негритянські докери танцювали енергійний круговий танець (типу «яблучка»). На сцені чарльстон вперше був виконаний в негритянському шоу Джорджа Уайта в 1922 році. Популярність в Європі до чарльстону прийшла в двадцяті роки, після виступів Джозефіни Бакер у Парижі. Цей танець виконувався в ритмі 200-240 ударів в хвилину, з розмахуваннями руками і ногами, кіками і чимось нагадував сучасні молодіжні дискотеки. Танець швидко завоював весь світ, але ще довго в пристойних танцювальних залах його забороняли, обмежували або супроводжували табличками «спокійніше чарльстон, якщо можна...».

Black bottom став відомий завдяки тому ж Джорджу Уайту, його шоу в 1926. Танець виконувався в ритмі від 140 до 160 ударів в хвилину, і включав розгойдування корпусу, згинання-розгинання колін і кіки ногами.

Попередником танцю шиммі є нігерійський танець «шика», який привезли до Америки раби з Африки. Шиммі був дуже популярним в США з 1910 до 1920. Є версія, що шиммі вперше виконувала Етел Уотерс в шоу «Sometime» в 1919. У своїх спогадах вона писала про танець, в якому розгойдувалася, поклавши руки на стегна і не рухаючись з місця. Оце і вся передісторія...

В даний час квікстеп танцюється в ритмі 200 ударів в хвилину. Основні рухи - це прогресивні кроки, шассе, повороти, багато інших рухів, запозичених з фокстроту. Базовий рух для початківців - четвертні повороти.

Основною відмінністю від інших європейських танців є «стрибки», як в просуванні, коли пара немовби «стелиться вздовж паркету», із поворотами або без, так і на місці, з оригінальними кіками і більш складними рухами. Дані рухи дозволені тільки з В класу. До В класу рухи квікстепу складаються з тих, які були в ранні роки (окрім тіпсі), квікстеп з В класу - це новий квікстеп, що увібрав в себе шиммі та чарльстон.

До танців латиноамериканської програми відносяться 5 танців: самба, ча-ча-ча, румба, пасодобль та джайв.

Самба. Музичний розмір: 2/4 або 4/4. Темп 50 тактів на хвилину.

Рік появи: 1956.

Самба – це народний бразильський танець. Окрім народної самби існує також бальна (спортивна) самба, яка не танцюється групами, а у парі. Історія самби - це історія злиття африканських танців, які прийшли до Бразилії з рабами із Конго і Анголи та іспанськими і португальськими танцями, привезеними з Європи завойовниками Південної Америки.

Назва самби імовірно походить від африканського слова *семба*, яке визначає танці африканського походження, що виконуються в їхньому оригінальному стилі, який вирізняється різкими рухами тіла, поєднаними з відбиттям ритму ногами і сольним танцем в середині групи. Існує інший погляд, згідно з яким ця назва визначає рух стегон, незважаючи на те, що для визначення цього руху стегон існує окрема назва *умбігада*. Попередниками народної самби були танці: *люнду, максіс, батуйк, коко*.

Міська самба, яка танцюється не групами, а окремо – парами, вже має визначені форми, розвинуті з оригінальних попередників бразильської максіс та африканської люнду.

В Європі першого разу самба появилась в 1914 році, але тільки після другої світової війни настав справжній бум самби. Танець в існуючій сучасній формі все ще має фігури з різними ритмами, передаючи багатогранне походження танцю, наприклад ботафого виконується в ритмі «1 і а 2» - в «четвертину рахунку», а праві роли в простішому «1 2 і», в «половинному ритмі». Стегна виводяться між рахунками, вивід має спеціальну назву – «самба-тік», вага тіла знаходиться попереду, більшість кроків робляться з носка.

Самбу часто називають «південноамериканським вальсом», ритми самби дуже популярні і легко видозмінюються, утворюючи нові танці - ламбаду, макарену. Самба є танцем рухово-просторовим. В цілому світі самба танцюється однаковим способом. Тільки у Бразилії самба виконується більшою різноманітністю способів, різними темпами.

Ча-ча-ча. Музичний розмір 4/4. Темп 30 тактів на хвилину.

Рік появи: 1952.

Ча-ча-ча досить молодий танець, щоб можна було говорити про його історію і традиції. Причиною появи музики ча-ча-ча був результат впливу джазу, свінгу та стилю off beat на кубинську танцювальну музику. Вже на початку п'ятдесятих років ХХ століття у США та в Європі помічено цей новий, інспірований джазом музичний стиль. Замість давнішого ритму румби

акцентувались всі чотири удари одного такту. Також появилася характерна видозміна, яка, пізніше, стала основою нового танцю ча-ча-ча.

У 1952 відомий англійський викладач бальних танців П'єр Лавел відвідав Кубу і побачив оригінальний варіант танцювання румби з додатковими кроками, відповідними додатковими ударами в музиці, коли ритм задається ударами кастаньєт, барабанів, з трьома акцентованими «клацаннями». Повернувшись до Англії, він почав викладати цей варіант як окремий новий танець.

Френсіс Руст в статті, надрукованій в «Ballroom Dancing Times» висвітлив думку, що комбінація афрокубинської музики і американського джазу в результаті дала інший збуджуючий ритм, названий *мамбо*. Оскільки приваблива музика мамбо розвивалася дуже швидко, невдовзі було вже помічено три види ритмів: *сінгл*, *дабл* і *трайпл*. Як завжди, коли розвивається музика, розвивається і танець. *Трайпл мамбо* надихнуло кубинських танцюристів пристосувати танцювальні кроки до музичних акцентів, в результаті чого ритм *трайпл мамбо* став основою танцю ча-ча-ча.

Френк Борровс, один з творців теорії латиноамериканських бальних танців, стверджував, що важливою рисою мамбо є його ритм. Він вважав, що детальне визначення танцю мамбо дуже важко висловити, але легко поділити на два види: кубинську румбу і ча-ча-ча. Френк Борровс також вважав, що ча-ча-ча є останньою еволюційною сходинкою *трайпл мамбо*, а відповідною танцювальною рисою ча-ча-ча є шассе.

Ча-ча-ча зараз танцюється в ритмі 120 ударів на хвилину. Кроки робляться на кожен удар, із сильним рухом стегон, коліна випрямляються на кожному кроці. Вага розташована попереду, на носках, всі кроки виконуються з носка, рух відбувається вздовж підлоги без підйому і опускань. Шассе виконується на рахунок «4 і» та використовується, щоб підкреслити крок на рахунок «раз», який довший інших кроків по музиці.

У англійській мові, в США початкова назва ча-ча-ча поступово скоротилася до ча-ча, що пов'язано із зміною характеру танцю.

Румба. Музичний розмір 4/4. Темп 27-28 тактів на хвилину.

Рік появи: 1913.

Румба, як і багато інших латиноамериканських танців, утворилась під впливом ритмів, пісень і танців перших африканських рабів, які близько 400 років тому були привезені на Карибські острови, в основному на Кубу.

Слово *румба* на Кубі означає народний танець, воно має іспанське походження. Народна румба – це у значній мірі еротичний танець, повний різких і звивистих рухів стегнами, руками і корпусом. На Кубі – це також екзотичний видовищний танець, що виконується солістками, чи групою дівчат на сцені, або показово на паркеті танцювальною парою, на певній відстані від себе. В цій країні румбу також танцюють парами, але там вона носить окремі назви: *гуарача* – це танець, що виконується в швидкому темпі; *сон і болеро*, що танцюються в середньому або повільному темпі. Незважаючи на те, що *сон*, як танець у парі, не володіє всіма ознаками народної румби, він, однак, містить

такі елементи африканського танцю, як рух ніг, що нагадує розчавлення таргана (кукарача), рух стегон, який тут виконується без участі рук, повороти на місці (спот-повороти), які нагадують ходіння навколо обруча колеса старого воза, що лежить на землі.

В Європі румба перший раз появилася в 1927-1929 роках. Це відбулось в Парижі, де вона була продемонстрована групою кубинських танцюристів під супровід оригінального кубинського оркестру Дона Баретти. Розвиток румби можна сміливо приписати відомому лондонському вчителю танців П'єру Лавелу. Він започаткував багату сьогодні світову професійну літературу в області латиноамериканських танців, досліджуючи їх походження, розвиток і фольклорні риси їхніх джерел. Ще в 1934 році він визначив, що існують різні стилі та способи танцювання румби.

Оригінальна кубинська румба, як бальний танець, за твердженням П'єра Лавела, прийшла у Європу в 1947 році і одержала назву «The Cuban ballrum rumba».

Після нововведень - перенесення ваги на рахунок «раз», без фактичного кроку, танець набув дуже чуттєвий і романтичний характер. Рахунок «раз» - найсильніший рахунок в румбі, не роблячи крок на цей рахунок, ми підкреслюємо музикою активний рух стегон. Разом з повільним темпом музики і музичним акцентом на роботу стегон танець набуває ліричний і еротичний характер. Кроки робляться на рахунок 2, 3 і 4. Коліна випрямляються і згинаються на кожному кроці, повороти виконуються між рахунками. Вага корпусу знаходиться попереду, всі кроки робляться з носка.

П'єр Лавел представив істинну «кубинську румбу», яка після тривалих суперечок була офіційно визнана і стандартизована в 1955 році.

Вплив джазової музики не оминув танцювальної кубинської музики і призвів до появи нового різновиду мамбо. Під впливом нової музики утворились нові рухові інтерпретації румби. Темп піддався дальшому сповільненню, рухи стали більш плавними та в'язкими.

Румба - дух і душа латиноамериканської музики і танцю. Чарівні ритми і рухи тіла роблять румбу одним з найбільш популярних бальних танців, багато танцювальних пар вважають цей танець найулюбленішим.

Пасодобль. Музичний розмір: 2/4. Темп 60-62 такти на хвилину.

Рік появи: 1920.

Пасодобль – це іспанський танець. Хоча на танцювальних турнірах пасодобль танцюють парами, стиль і властивості, притаманні цьому танцю певною мірою нагадують атмосферу кориди. Танцювальні музичні твори пасодоблю складаються з трьох частин. Частина перша – маршова, підкреслена численими пасажами труб і фанфар, складається з 10 вісімок, і сповіщає вихід на арену всіх учасників кориди. Частина друга – більш спокійніша і мелодійна, складається з 8 вісімок, і віддзеркалює сам бій з биком. Частина третя, як і перша – маршова, підкреслена звучанням фанфар і труб, складається з 10 з половиною вісімок, сповіщає тріумф матадора.

Перша назва танцю – «один іспанський крок» («Spanish one step»), оскільки кроки робляться на кожен рахунок. Вперше танець був виконаний у Франції в 1920 році, став популярним у вищому паризькому суспільстві в 1930-х, тому багато кроків і фігури мають французькі назви. Виконується пасодобль лише із «С» класу. Основна відмінність пасодоблю від інших танців - це позиція корпусу партнера з високо піднятими грудьми, широкі і опущені плечі, жорстко фіксована голова, в деяких рухах нахилена вперед і вниз («уявіть, що ви бик» - як говорять педагоги). Вага корпусу попереду, але більшість кроків робляться з каблука. Хоча пасодобль не має характерних для негритянського танцю рухів стегнами, цей танець був зарахований до категорії латиноамериканських танців. Імовірно це сталося тому, що у стандартних танцях пара ніколи не танцює окремо.

Зазвичай музика танцю пасодобль пишеться в розмірі 2/4. В цьому випадку у кожному такті музики – 2 удари. Як правило один крок виконується на один удар музики. Рахунок у відповідності зі структурою такту буде: «1.2; 1.2» і т.д. Рідше зустрічається музичний розмір 6/8, коли на кожний крок приходиться як правило три рахунки, а рахунок у відповідності зі структурою такту буде: «123 456; 123 456» і т.д. В цьому випадку кроки виконуються на рахунок 1 і 4. В описах фігур приводиться два варіанти рахунку: рахунок у відповідності зі структурою такту, тобто рахунок від 1 до 2, і рахунок від 1 до 8, що більш зручний з навчальної точки зору.

Глядачам дуже подобається цей яскравий, емоційний танець, який багато танцюристів тренують менше всього і приділяють йому занадто мало уваги. На відміну від самби, ча-ча-ча і румби, які багатьма педагогами інтерпретуються як танці, де головну роль виконує партнерка, пасодобль - типово чоловічий танець, основний акцент в якому робиться на рухи партнера - тореадора, а партнерка, як в стандарті, просто слідує за ним, зображаючи його плащ.

Джайв. Музичний розмір: 4/4. Темп: 44 такти на хвилину.

Рік появи: 1927.

Джайв з'явився в 19 столітті на південному сході США. У 1880-х танець вже був конкурсним - його танцювали негри на півдні США на приз, яким найчастіше був пиріг, тому танець був відомий тоді як «cakewalk» (Пирогова прогулянка). При цьому танець складався з двох частин - спочатку урочиста процесія пар, потім заводний танець, який учасники танцювали в спеціально зшитих костюмах.

Музика, яка супроводжувала цей танець, називалася «ragtime» (rag - ганчірка), можливо, тому, що їх учасники одягали на себе кращі «ганчірки» (одяг), або тому що музика була синкопована і «рвана». Музика і танець були популярні серед негритянського населення Чикаго і Нью-Йорку. Цей запальний негритянський танець з енергійною музикою різко контрастував із обмеженим і строгим танцем верхніх білих класів США і Великобританії.

Всі ці танці виконувалися під музику регтайм, із акцентами на ударах 2 і 4, в синкопуючих ритмах. Всі вони використовували ті ж самі елементи, що зараз є в джайві та інших латиноамериканських танцях: крок, рок, кік, баунс (скорочення м'язів черевного пресу), свей (розтягування м'язів корпусу - боків).

Істотні зміни в танцях почалися з 1910, коли багато індивідуальних танців стали танцювати в парі, танцюристи почали комбінувати фігури, танцюючи їх в довільному порядку.

У двадцяті - тридцяті роки ХХ століття «ragtime» трансформувався в новий популярний вид танцювальної джазової музики під назвою «свінг». У 1934 році Кебом Каллоуесом був описаний танець, який він побачив в Гарлемі і назвав безумством нервових стрибків, ця варіація танцю стала називатися «jitterbug» (джетеберг), який особливо був популярний в Америці в сорокових роках минулого століття. Партнерок підносили високо вгору, перевертали їх через плече, через стегно і т.д. Цей танець викликав у лондонських танцювальних закладах не тільки шок, а й страх. Однак англійські вчителі танців знайшли розв'язок цієї проблеми. Група видатних фахівців, серед яких були Віктор Сильвестр та Алекс Мур, опрацювала «салонну» версію танцю «jitterbug», усунувши акробатичні фігури, залишивши танцювальний ритм, який так захоплював танцюристів.

Основні правила танцю джайв (а саме під такою назвою з'явилася нова версія джетеберг) витримали життєві випробування та існують до сьогодні. Сучасна версія джайву має основні кроки, складені із швидкого синкопуючого шассе (крок, приставка, крок), вліво і вправо (у партнерки навпаки), разом з повільнішим кроком назад і поверненням вперед. Стегна виводяться на рахунок «і» після кожного кроку, вага тіла знаходиться сильно попереду на всіх кроках, причому всі кроки робляться з носка. Під час шассе ступня ноги, з якої робиться крок, піднімається на рівень коліна опорної ноги, при цьому далі інша нога піднімається так само сильно.

У цьому танці на змаганнях танцюристи прагнуть показати, що після чотирьох танців вони не стомлені, та все ж джайв - останній танець, і досить складний для виконання. Джайв дуже сильно відрізняється по характеру і техніці від інших танців латиноамериканської програми.

Джайв – це вже класичний джазовий танець, який впливає на утворення нових танцювальних варіацій. Всі вони здебільшого є тимчасовими явищами, але джайв залишається і кожного разу стає ще привабливішим після збагачення новими руховими елементами.

4.

Після II світової війни було поновлено діяльність деяких танцювальних спілок, проте міжнародна співпраця не була добре організованою, існувало багато розбіжностей. Тільки через декілька років, після прикладених чималих зусиль, для повторного возз'єднання аматорського танцювального руху в одній міжнародній організації, декілька європейських та заокеанських спілок у 1950 році уклали вступний договір з представником професійного танцювального руху International Council of Ballroom Dancing, який погодився на співпрацю і визнав незалежний аматорський рух. Щоправда у 1953 знову було реорганізовано FIDA та вибрано головою Франца Бюхлера, але єдності в

аматорському русі не було. Тільки 12 серпня 1957 року у Вісбадені, за погодженням з Міжнародною Радою Бальних Танців (ICBD) утворено Міжнародну Раду Танцюристів-Аматорів (International Council of Amateur Dancers — ICAD), яка на той час була єдиним представником відродженого світу танцюристів-аматорів. Президентом був обраний інженер Отто Тейпель з ФРН. З 27 червня 1965 року президентом ICAD був обраний інженер Детлеф Хегеман, в минулому чемпіон світу серед аматорів.

Молодий, енергійний та честлюбний, він вніс свіжий струмінь в життя ICAD. Вже після трьох місяців своєї роботи на президентському кріслі, йому вдалось домовитись з професіоналами із ICBD про створення Об'єднаного Комітету з рівним кількісним представництвом аматорів та професіоналів, для співпраці між двома танцювальними організаціями. ICBD під головуванням Алекса Мура визнала доцільність створення такого Комітету і 3 жовтня 1965 року в Бремені був створений Об'єднаний Комітет, який включав спочатку по три, а потім по чотири члени від ICBD та ICAD).

Основна заслуга Об'єднаного Комітету полягала в чіткому розмежуванні прав, обов'язків та сфер впливу між професіоналами та аматорами. Вперше ICBD підтвердив, що ICAD виключно відповідальний за організацію та проведення Чемпіонатів світу, Європи, інших міжнародних змагань серед танцюристів-аматорів. Також було допущено суддів ICAD до обслуговування Чемпіонатів світу серед аматорів (хоча із 7 суддів тільки 3 були представниками ICAD, інші 4 — професіонали ICBD).

Цілі та завдання, окреслені в статуті ICAD, опирались на олімпійські ідеї, визначено було також поняття танцюриста аматора. Там же було прийнято правила змагань, розроблені єдині критерії суддівства змагань. Згідно статуту ICAD змагання проводились в трьох номінаціях: стандартна (європейська) програма, куди входило 5 танців: повільний вальс, танго, віденський вальс, фокстрот та квікстеп; латиноамериканська програма, куди входило теж 5 танців: самба, ча-ча-ча, румба, пасодобль, джайв; сума 10 танців, що об'єднували стандартну та латиноамериканську програми. Така структура змагань збереглась до сьогоднішнього дня.

З того часу Об'єднаний Комітет неодноразово підтверджував доцільність свого створення, згладжуючи гострі кути розбіжностей, що виникали між аматорами і професіоналами. Постійна консолідація та укріплення рядів ICAD сприяли вдосконаленню та просуванню міжнародного аматорського конкурентноздатного танцю в цілому світі. Все більше і більше Національних федерацій ставали членами ICAD. Налагодилась тісна співпраця з Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК).

11 листопада 1990 року ICAD була реорганізована та переіменована в International Dance Sport Federation (IDSF). На сьогодні членами цієї організації є 64 країни, а Світова федерація Rock-n-Roll — асоційованим членом IDSF. Очолює Міжнародну Федерацію Спортивного Танцю - Рудольф Бауман. 6 квітня 1995 року IDSF був прийнятий тимчасовим членом МОК. Дебют спортивних танців на Олімпійських іграх очікується в 2020 році.

В січні 1992 року до IDSF було прийнято Асоціацію Спортивного Танцю України (АСТУ - президент Святослав Влох). За перших 10 років членства України в IDSF ми вже маємо значні здобутки: абсолютними чемпіонами світу 1999 року серед молоді (16—18 років) стала танцювальна пара із Сімферополя Олександр Присяжнюк та Марія Антонова (вони перемогли в стандартній та латиноамериканській програмах, а також в програмі 10 танців); чемпіонами світу в стандартній програмі в категорії Юніори-II стали львів'яни Дмитро Бойко та Ольга Урумова. Українські танцювальні пари були призерами та переможцями відкритих першостей Італії, Франції, Австрії, Голандії, найбільш престижних турнірів в Манхаймі (Німеччина), Блекпулі (Англія), Алассіо (Італія), тощо. В Україні було проведено 7 Чемпіонатів Світу серед молоді та юніорів, Кубок та Чемпіонат Європи серед дорослих. Щороку в Україні відбувається 10-12 великих міжнародних турнірів серії International Open та Open to the World. Такі міста як Львів, Харків, Київ, Одеса, Судак, Дніпропетровськ, Донецьк стали не тільки великими танцювальними центрами України, але відіграють все помітнішу роль в світових спортивних танцях.

Однак, проблеми, які існували в світовому танцювальному русі між аматорами і професіоналами не обминули Україну.

У 1993 році в Україні було створено Всеукраїнську професійну організацію - Українська Ліга професіоналів бального танцю (УЛПБТ), президентом якої обрали колишнього генерального секретаря АСТУ - Ірену Бусь, м. Львів. Членами цієї організації були тренери АСТУ, та досвідчені танцювальні пари, які вирішили поміняти статус спортсмена-аматора на професіонала. Для того, щоб стати професіоналом, необхідно було здати професійний іспит з європейських та латиноамериканських танців. Після здачі професійного екзамену може бути присвоєна одна з наступних професійних ступенів: найнижча - Associate, наступна Member, або найвища - Fellow. Екзаменаторами можуть бути тільки професійні вчителі найвищої ступені Fellow. Президія УЛПБТ налагодила тісний контакт з англійською професійною організацією United Kingdom Alliance, що славилася давніми традиціями підвищення професійного рівня вчителів, тренерів, танцюристів, і мала в своєму складі найкращих екзаменаторів не тільки Великобританії, а й світу.

У тому ж 1993 році Міністерством юстиції України було зареєстровано ще одну професійну танцювальну організацію - Українська Рада бального танцю (УРБТ), яку очолив один з найкращих тренерів України на той час - Олексій Літвінов (м. Харків). УРБТ для набуття професійного статусу запрошувала професійних екзаменаторів з Росії.

Ці дві українські професійні організації - УЛПБТ та УРБТ - подали свої заяви для вступу у Міжнародну Раду бального танцю (її офіс в м. Лондоні). У травні 1993 року в м. Блекпулі (Великобританія) відбулося щорічне генеральне засідання МРБТ, на якому розглядалося питання про вступ в МРБТ однієї професійної організації від України. Саме у Блекпулі президентами УЛПБТ та УРБТ було задекларовано створення об'єднаної української професійної організації - Української Ради Танцю (УРТ) (співголови - Ірена Бусь та Олексій

Літвінов), завдяки чому Україна отримала умовне членство в МРБТ. УРТ дуже активно розвивала професійний рух в Україні, проводила багато змагань для професійних танцюристів, семінари для тренерів і суддів, професійні екзамени, різноманітні заходи із запрошенням провідних фахівців світового рівню та керівників МРБТ. Вперше в історії МРБТ - саме Україна отримала повноправне членство не через 3 роки (згідно Правил МРБТ), а через 2 роки.

У 1995 році на Загальних зборах УРТ, була змінена структура УРТ, яка зі спілки двох всеукраїнських організацій перетворилася в єдину професійну танцювальну організацію, президентом якої було обрано Ірену Бусь (м. Львів). МРБТ була переіменована у Всесвітню Раду танцю та спортивного танцю (ВРТСТ), повноправним членом якої і єдиним представником від України стала УРТ.

УРТ проводить Чемпіонати України серед професіоналів, в яких беруть участь професійні досвідчені пари та кращі аматорські пари - в минулому багаторазові Чемпіони України серед аматорів, які досягли професійного рівню і перейшли на вищий щабель - танцюриста-професіонала. Кращі дві професійні пари України щороку офіційно направляються на Чемпіонати світу та Європи, всі професійні танцюристи мають можливість брати участь у відкритих чемпіонатах різних країн. Професійні судді УРТ міжнародної категорії ВРТСТ обслуговують офіційні Чемпіонати Європи та світу серед професіоналів, різноманітні міжнародні змагання інших країн. УРТ також є повноправним членом International Dance Organization (IDO), (офіс якої у Швеції) - міжнародної танцювальної організації, що проводить міжнародні змагання, Чемпіонати Європи та світу з сучасних танців - диско, хіп-хоп, брейк-данс, електрик, данс-шоу, свінг, салса, мамбо та інші.

Але незважаючи на договір, який підписаний світовими професійною та аматорською організаціями щодо координації їх діяльності, в Україні співпраця між УРТ та АСТУ на той час не вдалась.

В середовищі танцюристів-аматорів, яких об'єднала АСТУ, щораз, то більше йшло розмежування серед тренерів. Одні, зосередивши увагу на роботі з найсильнішими танцювальними парами України і маючи реальні важелі впливу в Президії АСТУ вели організацію, фактично, до акціонерного товариства закритого типу. Вводячи все нові й нові положення в статут АСТУ, збільшували фінансовий тиск, як на організаторів клубних змагань, так і на велику масу танцюристів-початківців.

Інша група тренерів, що займалась в школах масового навчання та з танцюристами молодших класів, а також група тренерів, що мала танцювальні пари достатньо високого рівня, але не мала можливості реально відстоювати свої погляди в Президії АСТУ, не могла миритися з таким становищем.

Тому в листопаді 1996 р. була створена Українська Федерація Спортивного Танцю (УФСТ - президент Сергій Пінчук), а в березні 1999 р. - Спілка Громадських Організацій Спортивного Танцю України (СГОСТУ - президент Ігор Машин). За два роки свого існування СГОСТУ стала найбільш масовою організацією, що займалася розвитком спортивного танцю в Україні та об'єднала танцювальні клуби зі всіх областей України.

У 1998 році УФСТ та УРТ заснували Українську Спілку спортивного танцю (УССТ), до якої в 1999 році приєдналася і СГОСТУ. Очолив УССТ перший заступник голови Держкомспорту України, член Національного Олімпійського Комітету -Анатолій Домашенко (м. Київ). УССТ, об'єднавши зусилля аматорів і професіоналів - стала найчисельнішою танцювальною організацією України, проводила Чемпіонати України серед аматорів, активно розвиваючи і популяризуючи спортивний танець в Україні. УССТ в 1999 р. провела Чемпіонат України, в якому взяли участь понад 900 танцювальних пар. Вперше в Чемпіонаті України взяла участь така кількість танцювальних пар.

У 2005 році в лавах АСТУ назрів черговий конфлікт, внаслідок якого виокремились ще 2 танцювальні організації: «Динамо - Україна» (Президент Сергій Дороговцев м. Донецьк) та «Україна танцювальна» (Президент Сергій Кравчук м. Луцьк). В цьому ж році МФСТ призупинила членство АСТУ в своїй організації, зобов'язавши всі конфліктуючі сторони сісти за стіл перемовин та доклавши зусиль, об'єднатись в одну танцювальну організацію, яка і була б представлена в МФСТ від України. На той час в Україні існувало 7 танцювальних організацій, які в тій чи іншій мірі займались розвитком спортивного бального танцю. Процес об'єднання затягнувся на три роки. Та все ж таки у листопаді 2008 року 4 організації: УФСТ, «Динамо - Україна», УРТ та «Україна танцювальна» підписали документ про саморозпуск і створили одну спільну танцювальну організацію – Всеукраїнську Федерацію Танцювального Спорту (ВФТС). Президентом цієї організації обрали депутата Верховної Ради України – Бориса Дейча м. Симферопіль. У 2009 році ВФТС прийняли в члени МФСТ від України, як правонаступника АСТУ. СГОСТУ та АСТУ відмовились брати участь в процесі об'єднання ще на початковому етапі. Не отримавши членства в МФСТ, ці дві організації вступили в альтернативну міжнародну танцювальну організацію International Dance Union (IDU) – лігу танцю.

На теперішній час, кількість танцювальних пар в цих організаціях приблизно такий: ВФТС – 50%; АСТУ – 25%; СГОСТУ – 25% від усіх танцюристів.

ВФТС робить конкретні кроки до взаєморозуміння та спільної діяльності аматорів та професіоналів на шляху розвитку та популяризації спортивного танцю в Україні і можливості досягнення ще вищих спортивних результатів на міжнародній арені. Все це дає підстави сподіватись, що Україна посяде в перспективі визначне місце у спортивних танцях, а особливо в світлі дебюту спортивних танців на Олімпіадах.

Висновки. Резюмуючи вищесказане, слід зазначити, що історична спадщина розвитку хореографії відіграє важливу роль і є невід'ємним елементом усіх етапів професійної підготовки майбутніх викладачів хореографії. Опанування курсу «ТіМ викладання бального танцю» створює сприятливі педагогічні умови для прояву творчості бакалаврів під час вивчення основ викладання бального танцю.